
MARC LEGRAS

D'un Olympia a l'altre

Raimon vist des de París

La cançó és sempre una constatació, un crit, l'expressió d'un estat d'ànim. En qualsevol llengua. De vegades colpeix com un rebuig necessari, de vegades porta el dol de legítimes esperances escarnides, i sempre referma l'esperança d'un nou dia. Com qualsevol altra forma d'expressió artística, tendeix a copsar allò universal: el cor, l'imaginari, la raó de la humanitat.

La cançó naix de la urgència sentida pel seu autor. Fruit de les circumstàncies, de la seua inspiració, del seu control de la paraula i de les notes, la cançó podria restar com un afer de caire privat sense la veu que la farà cavalcar a l'encontre dels contemporanis. Des dels trobadors, aquesta veu ha estat sobretot la del seu autor. Alguns refranys o algunes cobles gravades als nostres records ens remeten sempre a aquest o a aquell esdeveniment personal concret. Aquestes mateixes cobles pertanyen igualment a la memòria col·lectiva. Com l'empremta emocional d'un moment compartit, intensament viscut, en el qual cadascú es nodrirà de l'esperança, de la felicitat i de la força de les altres persones presents.

Com les de Brel, Brassens, Ferré, Barbara o Moustaki, les cançons de Raimon jalonen la meua memòria. Constitueixen moltes referències en la història que, des dels anys seixanta, s'escriu a l'altra banda dels Pirineus. Dels sinistres xiscles de la dictadura a la tan esperada emergència de formes democràtiques. Sorprenentment, la primera persona que esmentà el nom de Raimon a la televisió francesa és la més il·lustre dels grecs a ca nostra: Melina Mercouri. Al plató de *Discorama*, el 4 d'octubre del 1964, confessà les seues dificultats per interpretar una escena íntima amb Hardy Kruger a la pel·lícula *Les pianos mécaniques*, rodada a Catalunya sota la direcció de Juan Antonio Bardem. «Estàvem en una habitació d'hotel amb alguns tècnics. Vaig sentir un disc català molt bonic, meravellós, d'un xic que crec que farà una gran carrera a França. Ell es diu Raimon, i la cançó, “La pedra”». Melina Mercouri afirmà haver fet posar la cançó quaranta-set vegades (!) mentre anaven rodant-se les escenes.

Un escriptor la ploma del qual provoca respecte, Claude Roy, fou el primer a escriure sobre Raimon. Per a ell, la calor, el cor i la intel·ligència d'aquest desconegut travessaven l'espill. En qualificar-lo al *Nouvel Observateur* (12.01.1966) com el «Brassens català», Claude Roy sap que està suscitant la curiositat dels

lectors sensibles a la poesia de les paraules i a la personalitat de qui les canta.

De fet, fou un reportatge de nou minuts en blanc i negre, difós pel programa *Panorama* (15 d'abril del 1966), el que permet els espectadors de la primera cadena descobrir el cantant. Un fenomen resumit amb una frase per un espectador a l'eixida d'un dels seus concerts a València: «Ell canta allò que nosaltres voldríem poder dir».

Bruno Coquatrix, el propietari

de l'Olympia, un dels molts telespectadors, comença a telefonar insistentment a Madrid, després a Barcelona i acaba fent-se amb ell... a París, on cantà a La Mutualité, convidat per l'esquerra espanyola a l'exili.

Algunes setmanes més tard, el 7 de juny del 1966, un dia de descans de Juliette Gréco, cap de cartell del cèlebre *music-hall*, Raimon hi féu el seu debut, acompanyat només per la seua guitarra. El recital fou retransmès en directe per Europe 1. El disc *Raimon a l'Olympia* serà guardonat amb el Premi Francis Carco, concedit per l'Académie du Disque Français. Per a la premsa és «una mena de Bob Dylan». Entre «Al vent» i «Blowin' in the wind» només l'oceà separa aquests dos joves que reaccionen a la seua època, cadascun en la seua llengua, acompanyats només d'uns quants acords de guitarra.

El seu pas per l'Olympia és la primera pedra del camí que prendrien Lluís Llach, Pi de la Serra, Maria del Mar Bonet. Marcà l'aparició del fet català enmig de totes les cançons de llibertat nascudes al voltant de la Mediterrània, a la Bretanya, a les terres occitanes, al Quebec, a l'Amèrica Llatina. Aquells anys aparegueren a França *Sobre la pau, contra la por* (CBS, 1969) quan Raimon tornà a l'Olympia, després *Diguem no* (1972) i *T'adones amic* (1974) en el segell discogràfic Chant du Monde, amb les cançons prohibides a l'Estat espanyol. Les connotacions més polítiques de les seues cançons apel·laven una joventut apassionada, impacient per canviar la vida o per veure-la canviar, de vegades somiant amb descolonitzar el món.

LP editat a França, 1966. Gran Prix Francis Carco, Académie Française du Disque, París 1967.

Foto: J. P. Leloir

LP editat a França, 1969.

Foto de la portada:

Paris-Match, Marie Claire

Tant si parla de si mateix com si suggereix una actitud —«Diguem no», per exemple—, Raimon no imposa mai la seua visió del món o de les coses. Si les seues estrofes interpel·len, ofereixen entre línies l'espai dins del qual, d'alguna manera, cadascú pot resseguir lliurement la cançó i extraure'n la pròpia reflexió. Cantant ciutadà, Raimon testimonia de tal manera molts dels períodes viscuts, que sosté un espill en el qual cadascú pot reconèixer-se en l'evocació d'una memòria

amb els seus dubtes, les seues penes, i la seua felicitat. És un observador de mirada incisiva i alhora un contemplatiu que deixa enrere allò real, a qui la mar suggereix alguns versos en homenatge a Salvador Espriu o a qui la pluja remet a velles ferides. I és amb una extrema delicadesa que s'endinsa en el terreny dels sentiments per a parlar-ne a la gent que té a prop o a la persona estimada.

Amb els anys traça els seus solcs d'una cançó a l'altra, i eixampla considerablement el seu camp en musicar la poesia catalana contemporània o esdevenir el portaveu dels poetes catalans de l'edat mitjana. Una alegria per a nosaltres, gent del sud de França privats dels nostres trobadors a l'escola i a l'institut!

De bon començament, només acompanyat per la seua guitarra, durant els anys 70 fa l'efecte d'amansir la música —efecte de l'època i aspiració personal— amb músics propers al *free jazz*, com ara Michel Portal, Beb Guérin, Léon Francioli o Enric Gispert, tot publicant *A Víctor Jara* (1974) i *Lliurament del cant* (1977).

Des que el 1993 la casa Auvidis en publicà la integral (121 cançons en sis CD, guardonada amb el Premi de la Nouvelle Académie du Disque Français) i el CD *Cançons*, es pot observar el camí recorregut en companyia de músics apassionats pel *pop*, la música de cambra i les músiques contemporànies o simfòniques, com ara Manel Camp, Josep Pons o Ros Marbà. La música sembla haver esdevingut per a ell tan natural com ho eren les paraules o la poesia.

MARC LEGRAS

El 13 de juny del 2006, d'un Olympia a l'altre, quaranta anys després —pràcticament el mateix dia— del seu històric recital, confessa al públic, a tall de preàmbul, haver portat «cançons d'amor, de lluita, de reflexió sobre allò que vivim» i poemes. Després d'«Entre la nota i el so» enllaçà, en homenatge als clandestins dels anys de foscor, «T'he conegut sempre igual» amb «T'adones, amic», per a després proposar la inèdita «Terra negra, llistons blancs», inspirada en l'obra de Tàpies. Més tard, acompanyat només per la seua guitarra, com als començaments, interpretà «Quan jo vaig nàixer». La seua vintena de cançons magníficament acompanyades suggereix la noció d'antologia. El silenci atent del públic, el seu caliu, subratllen l'afecte tenyit d'admiració pel cantant i la seua obra. Al final del recital, en entonar «Jo vinc d'un silenci», un calfred recorregué el públic i els aplaudiments trencaren en arribar a «qui perd els orígens, perd la identitat». Aquest vers és la clau de la seua obra, del seu plantejament artístic i del seu recorregut personal.

